

บทที่ ๗

วิเคราะห์อิทธิพล ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตในสาขาทั่วไป

ในสังคมไทยที่เป็นสังคมพุทธมาแต่ต้นย่อมมีคำบาลีและคำสันสกฤตแทรกอยู่ในวิชาการสาขาต่าง ๆ มาก แม้ในมหาวิทยาลัยชั้นนำของไทยเช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาตะวันออกยังเขียน ปณิธานหลักสูตรวิชาภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตไว้ดังนี้ “สาขาวิชาภาษาบาลีสันสกฤต มีพันธกิจในการดำรงสถานะทางวิชาการชั้นสูงที่มุ่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย และถ่ายทอดความรู้ที่แท้จริงและถูกต้องในศาสตร์ของสาขาวิชาทางด้านภาษา วรรณคดี ปรัชญา วัฒนธรรม และหลักธรรมในพุทธศาสนา เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเพื่อพัฒนาการทางด้านจิตใจ”^๑

ความรู้ที่ได้จากทางมหาวิทยาลัยนั้น ส่งผลให้เกิดการผลิตตำรา ในสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มีนักวิชาการผู้ทำหน้าที่ในการบัญญัติคำไทยให้ได้พูดกันอย่างถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากมีภาษาต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในภาษาไทยมากจึงต้องมีการบัญญัติคำหรือไม่ก็ทับศัพท์ “การใช้ศัพท์บัญญัติ คำทับศัพท์ คำเฉพาะกลุ่ม และคำเฉพาะวงการ ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยทำให้เกิดศัพท์บัญญัติ คำทับศัพท์ คำเฉพาะกลุ่ม และคำในวงการต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนจะได้ศึกษาในบทนี้ สาเหตุที่ทำให้เกิดศัพท์บัญญัติ คำทับศัพท์ คำเฉพาะกลุ่ม และคำเฉพาะวงการ หนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยจากภายนอก เป็นผลมาจากอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ ในอดีตเรายืมคำจากภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และ เขมรเป็นต้น”^๒

ต่อไปจะนำคำที่เป็นภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตในสาขาต่าง ๆ ที่ปรากฏทั่วไปและเป็นที่แพร่หลายนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบที่มาของศัพท์ และปรากฏมีในพระไตรปิฎกเพื่อให้เกิดความรู้เรื่องที่มาของภาษา

๗.๑ หมวด การเกษตร

๗.๑.๑ คำว่าเกษตร มาจาก ภาษาสันสกฤต รากศัพท์เดียวกัน

กสก(ป) ออกเสียงเป็น กะสะกะ เกษตรกร(ส) ออกเสียงเป็น กะ-เสด-ตระ-กอน แปลว่า ชาวนา (เตตาชีวะ) มีรูปวิเคราะห์คือ กสติ ภูมิ วิลิขตติ กสโก ผู้ไถแผ่นดิน (กสุ ชาติ (บาลี)ในความหมายว่า ไถ ญุ บัจจย, แปลง ญุเป็น ออก)^๓

๗.๑.๒ ในพระไตรปิฎกมีหลายแห่งจะยกตัวอย่างเช่น “พวกชาวนาที่เดินมา

^๑ <http://www.arts.chula.ac.th/~east/palisanskrit/his๗.html>

^๒ <http://๒๐๒.๑๔๒.๒๑๕.๔/vcafe/๑๖๐๕๒๕>

^๓ พระธรรมกิตติวงศ์/๑๕๘ อ่างแก้ว

ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่สมณะ อย่าเดินไปทางนั้น ที่ทางนั้นมีโจรชื่อว่าองคุลิมาล^๔ และตอนที่พระพุทธองค์เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ “ชาวนาโชนาด้วยความหวังผล หว่านพืชด้วยความหวังผล พ่อค้าผู้เที่ยวหาทรัพย์ย่อมไปผู้สมุทด้วยความหวังทรัพย์ ข้าพระองค์อยู่ในที่นี่ ด้วยความหวังผล อันใด ขอความหวังผลอันนั้นจงสำเร็จแก่ข้าพระองค์เถิด ชาวนาหว่านพืชบ่อยๆ ฝนตกบ่อยๆ ชาวนาโชนาบ่อยๆ แวนแคว้นสมบูรณด้วยธัญญาหารบ่อยๆ พวกยากก็เที่ยวขอบ่อยๆ ผู้เป็นทานาธิบดีให้บ่อยๆ ครั้นให้บ่อยๆ แล้วยอมเข้าถึงสวรรค์บ่อยๆ บุรุษผู้มีความเพียร มี..”^๕

๗.๑.๓ ชื่อสถานราชการ

สถานที่ราชการนิยมใช้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตตั้งกระทรวงและธนาการดังมีคำปรากฏในข้อความดังนี้

“กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับการสถาปนา เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๓๕ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ การเกษตรในประเทศไทยนั้นได้รับการส่งเสริมและพัฒนามาตั้งแต่ครั้งอดีต ซึ่งมีหลักฐานปรากฏเด่นชัด เมื่อเข้าสู่สมัยสุโขทัย จนกระทั่งมีการตั้งกรมนาขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ นับจากกระทรวงเกษตราธิการ มาเป็นกระทรวงเกษตรราธิการ กระทรวงเกษตรพาณิชย์การ กระทรวงเศรษฐการ กระทรวงเกษตรราธิการ กระทรวงเกษตรจนมาสู่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปัจจุบัน”^๖

และนอกจากนี้มีข้อความเกี่ยวกับธนาการดังนี้ “ความคิดที่จะจัดตั้งธนาการของชาวไร่ชาวนาหรือธนาการเกษตร ได้เริ่มขึ้นเมื่อปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลดปล่อยหนี้สินของชาวนา ทั้งนี้ก็เพราะว่าเกษตรกรในระยะนั้นมีฐานะยากจนมาก ไม่มีเงินทุนเพียงพอสำหรับใช้สอยระหว่างฤดูเพาะปลูก จึงต้องกู้ยืมเงินจากเอกชนซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมาก บางครั้งต้องขายผลิตผลให้แก่ผู้ให้กู้เงิน โดยผู้ให้กู้เงินเป็นผู้กำหนดราคาซื้อตามใจชอบ เกษตรกรจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเป็นอย่างมาก และมีหนี้สินพอกพูนตลอดเวลา”^๗

๗.๑.๔ ในหลวงทรงเป็นเกษตรกรตัวอย่าง ดังข้อความต่อไปนี้

“ในหลวงทรงรักข้าว รักเกษตรกร ขอให้เกษตรกรไทยอย่าขายที่ดิน ..ที่ผ่านมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีรับสั่งต้องการให้มีผู้จางชุมชนเพื่อเก็บรักษาข้าวให้ได้มาตรฐาน เพิ่มอำนาจต่อรองให้ มากขึ้น การบริหารจัดการข้าวให้เป็นประสิทธิภาพทั้งกระบวนการ เพราะขณะนี้แม้จะมีการรับประกันข้าว แต่ก็ต้องเป็นข้าวที่มีคุณภาพเท่านั้น มีการกำหนดเปอร์เซ็นต์

^๔ ม. ม. ปันณาสก. (ไทย)/๑๓/๕๒๑/ ๓๘๕

^๕ จุ.วิ เปต. วิ. เถร.เถรี.(ไทย)๒๖/๓๓๐/ ๒๕๓

^๖ <http://www.moac.go.th/builder/moac๒/inside.php?link=page&c=๒๐๕>

^๗ <http://guru.sanook.com/encyclopedia/>

ความขึ้น การมียุ่งางจะทำให้แห้งและมีคุณภาพมากขึ้นราคาก็สูงตาม ขณะนี้ตลาดข้าวเป็นของเก่า
เก่าไม่ได้ อยู่ในมือเกษตรกร”^๘

คำว่า เกษตร บางครั้งใช้คำว่า กสิกรรม หมายถึง งานในไร่ นา ถ้าเป็น เกษตรกร กสิกร
เป็นชื่อคนผู้ทำนา คำเหล่านี้มักใช้เป็นศัพท์ทางวิชาการในการเขียนด้านต่าง ๆ จะมีความไพเราะ
และดูมีความขลังในตัว

๗.๒ หมวดค้าขาย

๗.๒.๑ คำว่า พาณิชย์

คำนี้ก็ใช้เป็นชื่อสถานที่ทางราชการหลายแห่ง เช่น กระทรวงพาณิชย์ โรงเรียนพาณิชย์
บริษัท ร้านค้า เป็นต้น

๗.๒.๒ พาณิชช (ป) ออกเสียง วา-นิค-ชะ พาณิชช(ส) ออกเสียงเป็น พาณิชชยะ เป็น
คำนาม หมายถึง การค้าขาย; ชื่อกระทรวงที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพาณิชช์และกิจการทาง
เศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับกาพาณิชช์รวมตลอดทั้งการชื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้า การควบคุมและ
ส่งเสริมเกี่ยวกับกิจการค้าและการประกันภัย^๙

๗.๒.๒ พาณิชช การค้าขาย คำ มีรูปวิเคราะห์ดังนี้ “ พาณิชาน์ กมม์ = พาณิชช์ กิจกรรม
ของพวกพ่อค้า (พาณิชช+ณฺย ลบ ณ และสระที่สูกบหน้า,แปลง ชฺย เป็น ชฺช) ”^{๑๐}

๒.๓ ในพระไตรปิฎกมีหลายแห่งคงจะยกตัวอย่างดังนี้ “บพว่า **พาณิชช** : ความว่า ดาบสทูลว่า เมื่อ
อาตมาภาพเดินทางไปด้วยคิดว่าจักทำการค้าขาย..”^{๑๑}

และความว่า “ครั้งนั้น พ่อค้าตปุสสะและภคฺลิกะ ได้ทูลคำนี้แด่พระผู้มีพระภาคว่า
พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าทั้งสองนี้ ขอถึงพระผู้มีพระภาคและพระธรรมว่า เป็นสรณะ ขอพระ
ผู้มีพระภาคจงทรงจำข้าพระพุทธเจ้าทั้งสองว่าเป็นอุบาสกผู้มอบชีวิตถึงสรณะ จำเดิมแต่นี้เป็น
ต้นไป.กีนายพาณิชชสองคนนั้น ได้เป็นอุบาสกกล่าวอ้าง ๒ รัตนะ เป็นชุดแรกในโลก”^{๑๒}

ในพระไตรปิฎกยังมีอีกหลายแห่งในเรื่องวินัยสงฆ์ที่ไม่อาจทำพาณิชกรรม อะไรได้ เช่น
การค้าขายที่ผิดของอุบาสก ห้าประการ เป็นต้น

๗.๒.๓ สถานที่ต่าง ๆ

เช่นข่าวเกี่ยวกับสถานที่ดังต่อไปนี้กระทรวงพาณิชย์ “กระทรวงพาณิชย์ แดลงข่าว
โครงการมหกรรมคาราวานสินค้าไทยสู่ตลาดจีน ณ เมืองสิบสองปันนา เพื่อเปิดตลาดการค้า
ระหว่างประเทศ โดยได้รับเกียรติจากนางพรทิวา นาคาศัย (คนกลาง) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

^๘ <http://www.chaoprayanews.com/>

^๙ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๑๐} พระธรรมกิตติวงศ์/๕๕๘ อ้างแล้ว

^{๑๑} พุ. ชา. ภาค ๑๐.(ไทย)๖๑/ ๖๗๖/ปฐมสมันต.

^{๑๒} มหา. ภาค ๑,(ไทย)/๔/๖/๘

พาณิชย์ ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงาน..”กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีแผนการจัดงานอบรมสัมมนาโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพผู้ประกอบการธุรกิจอู่ซ่อมรถ” ระหว่างเดือนมีนาคม เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๘ โดยในการอบรมจะเน้นเรื่องการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะด้านการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ^{๑๔}

๑.๓ เขตต์ (ป) นา ไร่ สวน (เกทาร์) มีรูปวิเคราะห์ คือ พิชานี จิปียนติ จิปปนุติ วาเอตุตติ เขตต์ ที่เป็นทีหว่านพีช(จิป ธาตุ ในความหมายว่า หว่าน, กระจายออก, ตบั้งจัย, พฤทธิ อี เป็น เอ, ลบ ป ที่สุด ธาตุ ซ้อน ต) ทั้งนี้มีคำว่า เขตต์ตาชีวิต แปลว่า เกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ (กสก กศสก)^{๑๕}

๑.๓.๑ ในพระไตรปิฎกมีปรากฏหลายแห่ง เรื่องการทำนาของชาวเมือง การแย่งน้ำเข้านาเป็นต้นตัวอย่าง “บทว่า เขตต์ ใต้แก่ ไร่ข้าวสาละเป็นต้น”^{๑๖} หรือจะเป็นเขตต์เมืองก็ได้เช่น “โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ควางไม้สะเดาทันเพรุยกษัตริย์ถึงสถิต เขตต์เมืองเวรัญชา พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ ๕๐๐ รูป เวรัญชพราหมณ์ได้สดับข่าวถนัดแน่นว่า ท่านผู้เจริญ พระสมณะโคดมศากยบุตร ทรงผนวชจากศากยตระกูลประทับอยู่ ณ บริเวณต้นไม้สะเดาทันเพรุยกษัตริย์ถึงสถิต เขตต์เมืองเวรัญชา..”^{๑๗}

๑.๓.๒ เขต ในสังคมไทยที่นิยมใช้กัน ตั้งเป็นชื่อก็เช่น เขตต์ฐานทัพ ดาราชื่อดังคนหนึ่ง เขตต์วังเรียก เขตต์พระราชสถาน ตามสื่อต่าง ๆ เช่น “กรมควบคุมมลพิษ ละเลยไม่ประกาศพื้นที่มาบตาพุดเป็นเขตต์ควบคุมมลพิษ ขณะที่การดำเนินการของการนิคมอุตสาหกรรมในเขตต์มาบตาพุด ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่อย่างรุนแรง..”^{๑๘} ใช้เป็นเขตต์ปกครอง เช่น “ชื่อเรียกอย่างเป็นทางการ เขตต์ปกครองพิเศษฮ่องกง(Hong Kong)เป็นเขตต์ปกครองพิเศษที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน”^{๑๙} เขตต์เศรษฐกิจเช่น “สมาชิกเอเปค (APEC Member Economies) จำนวน ๒๑ เขตต์เศรษฐกิจ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไนดารุสซาลาม แคนาดา ซิลิ สาธารณรัฐประชาชนจีน จีนฮ่องกง อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ ปาปัวนิวกินี เปรู สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ รัสเซีย สิงคโปร์ จีนไทเป ไทย สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม”^{๒๐}

^{๑๔} <http://www.newswit.com/news/ss>

^{๑๕} พระธรรมกิตติวงศ์/๒๑๐ อ้างแล้ว

^{๑๖} มหา. ปฐม. อ. (ไทย)/๑ / ๑๘๕ปฐมปารชิก.

^{๑๗} อ้างแล้ว/วิ/๑

^{๑๘} <http://www.thaipost.net/sunday/๑๔๐๓๐๘/๑๗๓๒>

^{๑๙} <http://www.suriyothai.ac.th/library/studentshow/๒๕๔๘/mb-๔/no๑๒-๑๔->

[๔๕/china/c\(hongkong\)_p๑๓.htm](http://www.suriyothai.ac.th/library/studentshow/๒๕๔๘/mb-๔/no๑๒-๑๔-๔๕/china/c(hongkong)_p๑๓.htm)

^{๒๐} <http://www.eppo.go.th/inter/apec/int-APEC-summary-T.html>

สรุปคำว่า “เขต” มีมาตั้งแต่มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ แต่ในบาลีที่ระบุในอรรถกถาอัครัญญสูตรคือ “พระโพธิสัตว์นั้น ปรากฏด้วยนาม ๓ คือชื่อว่ามหาสมมต เพราะมหาชนสมมต ๑. ชื่อว่าชัตติยะเพราะเป็นอธิบดีแห่งเขตทั้งหลาย ๑. ชื่อว่าราชา เพราะให้สัตว์ทั้งหลายเหล่าอื่นยินดี โดยธรรมเสมอ ๑. พระโพธิสัตว์เป็นบุรุษคนแรกในฐานะเป็นอัจฉริยบุรุษในโลก.”^{๑๕}

ข้อสังเกตคือ ผู้นำที่มีมาแต่เริ่มแรกนั้นไม่ใช่กษัตริย์ แต่เป็นคนที่มีมหาชนสมมติ น่าจะเรียกว่า ประธาน หัวหน้า น่าจะเหมือน ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ที่ได้รับการยอมรับจากมหาชน สำหรับกษัตริย์เป็นลำดับต่อมา เพราะเป็นทรงอำนาจในการแบ่งที่ทำกิน คือ เขต, นา, ที่ดิน, เป็นต้น

๗.๔ หมวดการเมืองการปกครอง

๗.๔.๑ กษัตริย์ คำนี้นับว่าเป็นคำที่คุ้นเคยกับคนไทยมาก จึงขอนำมาวิเคราะห์ที่มาของศัพท์คำนี้

๗.๔.๒ ขตุติย(ป)ออกเสียง ขัด- ตี- ยะ กษัตริย์(ส)ออกเสียงกะ- สัด พระเจ้าแผ่นดิน, ใช้เต็มว่า พระมหากษัตริย์, คนในวรรณคดี ๒ แห่งสังกมอินดู ซึ่งมีอยู่ ๔ วรรณะ ได้แก่ วรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ วรรณะแพศย์ และวรรณะศูทร^{๑๖}

๔.๒ มีรูปวิเคราะห์ว่า ขตุตสฺสาปจฺจ ขตุติโย เชื้อสายของนักรบ (ขตุต+อีย) หรือ เขตตานํ อธิปติภูตฺตา ขตุติโย ผู้เป็นเจ้าของนา, ผู้เป็นใหญ่ของพวกชาวนา (เขต+อีย ลบเอ)^{๑๗}

ได้วิเคราะห์แล้วในคำว่า เขต หรือ นา ของหมู่คนตั้งแต่งตั้งต้นกัลป์ จนถึงรู้จักการปกครองกัน ผู้นำของชนทั้งหลายเริ่มแรกไม่ใช่กษัตริย์ แต่เป็นมหาชนสมมต คือถูกเลือกเข้าทำหน้าที่ แต่น่าจะใช้ความเคียดขาดไม่ได้เนื่องคนในยุคต้นขาดการเรียนรู้ และมีการแก่งแย่งกันสูงใครมีกำลังมากก็ได้มาก เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงเกิดนักรบขึ้น ถ้านักรบคนใดมีความสามารถในการรบก็เป็นฝ่ายได้แผ่นดินจากศัตรู จนกลายเป็นเจ้าของที่ดิน จากนั้นจึงถูกยกขึ้นเป็น กษัตริย์ ดัง วิวัฒนาการสังคมที่ได้จาก อัครัญญสูตรดังนี้ “หลังจากวิวัฒนาการของโลกควบคู่กับวิวัฒนาการของมนุษย์ ต่อมาก็มีวิวัฒนาการของระบบสังคม ความเป็นอยู่ และการปกครอง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเล่าความเป็นมาของวรรณะต่างๆ ว่า เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น มนุษย์คิดหาทางป้องกันภัยที่จะมีขึ้น จึงตกลงกันตั้งผู้ที่มีลักษณะดี นำเคารพเชื่อถือ นำเกรงขามให้ทำหน้าที่ดูแล มีอำนาจลงโทษคนที่ทำผิด จึงเกิดคำว่า “มหาสมมต” เพราะเป็นคนที่มีมหาชนแต่งตั้งขึ้นให้ทำหน้าที่ ประชาชนจึงแบ่งปันผลประโยชน์ให้ เนื่องจากคนที่มีมหาชนแต่งตั้งขึ้นนั้นเป็นใหญ่ในที่นาจึงเกิดคำว่า “ชัตติยะ” (ตรง

^{๑๕} บุ.ปฎิ. อ.(ไทย)๖๘/ ๑๐๑๔ /ปฐมปาราชิก.

^{๑๖} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒

^{๑๗} พระธรรมกิตติวงศ์/๒๐๔ อ้างแล้ว

กับ “กษัตริย์” ในภาษาสันสกฤต : ผู้เป็นใหญ่ในเกษตร หรือ “พระเจ้าแผ่นดิน” ในภาษาไทย) เหตุที่ผู้เป็นใหญ่นั้นทำหน้าที่ได้ดี คนพอใจ ทำให้ประชาชนยินดีได้โดยธรรม จึงเกิดคำว่า “ราชา”^{๒๒} จากเหตุผลในอัครกัญญสูตรเป็นวิวัฒนาการ การปกครองมาแต่ต้น ก็ได้รับความหมายของคำว่า กษัตริย์ได้แก่ผู้ทำการเกษตร สามารถในการปกป้องที่นาของตนและแย่งดินแดนจาก ศัตรู จนกลายเป็นประเทศขึ้น เมื่อได้รับการสถาปนาให้เป็นกษัตริย์ มีอำนาจในการปกครองโดยสิทธิ์ขาดแต่ผู้เดียว จากนั้นจึงได้แจกที่นาให้ผู้ที่ร่วมกันต่อสู้ รวมไปถึงประชาชนด้วยว่าเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งธรรม มีหลักทางพระพุทธศาสนาต่อมาว่า ทศพิธราชธรรม ดังนี้ “ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าธนัญชัยเสวยราชสมบัติอยู่ในพระนครชื่ออินทปัตตะ ในแคว้นกुरु, พระโพธิสัตว์ถือปฏิบัติในพระกรรมของพระอัครมเหสีของพระราชานั้น เมื่อถึงความเป็นผู้รู้เพียงสามแล้วโดยลำดับทรงเรียนศิลปะทั้งหลายในเมืองตักกสิลาแล้ว อันพระบิดาทรงให้ดำรงในตำแหน่งอุปราช ในกาลต่อมา โดยกาลเป็นที่ล่วงไปแห่งพระบิดา ได้รับราชสมบัติแล้ว ไม่ทรงละเมิดราชธรรมทั้ง ๑๐ ประการ ๑ ทรงประพฤติ ๑ ราชธรรม ๑๐ คือ:- ทาน ๑ การให้ ๑ สิ้น ๑ ปริจาค ๑ การบริจาค ๑ อาชว ๑ ความซื่อตรง ๑ มทว ๑ ความอ่อนโยน ๑ ตป ๑ ความเพียร ๑ อุกุ ๑ ความไม่โกรธ ๑ อวิหี ๑ ความไม่เบียดเบียน ๑ ขนุ ๑ ความอดทน ๑ อวิโร ๑ ความไม่พิโรธ ๑. อยู่ในกुरुธรรมแล้ว. สิ้น ๕ ชื่อว่ากुरुธรรม. พระโพธิสัตว์ทรงรักษาศีล ๕ นั้น ทำให้บริสุทธ์..”^{๒๓} ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ผู้เป็นกษัตริย์ทุกพระองค์จะต้องทรงทศพิธราชธรรม

๑.๔.๓ **ประชาธิปไตย** ประชา+อธิปไตย หมายถึงระบอบการปกครองยุคปัจจุบัน ในพระไตรปิฎกมีคำว่า อธิปไตยซึ่งข้อความว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย อธิปไตย ๑ อย่างนี้ ๑ อย่างเป็นไฉน คือ อตตอธิปไตย ๑ โลกาธิปไตย ๑ ธรรมาธิปไตย ๑..”^{๒๔} คำว่าทั้ง ๓ ที่ยกมามักอ้างเอาไปใช้ในทางการเมืองการปกครองทุกสมัย เพื่อให้การสอนพระพุทธศาสนามีน้ำหนักเพิ่มขึ้น ที่จริงในข้อนี้พระพุทธเจ้าตรัสให้มีสติไม่ประมาทรักษาดนเพื่อไปสู่ความพ้นทุกข์ความว่า “เธอทำตนเองแลให้เป็นใหญ่ แล้วละอกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษ เจริญกรรมที่ไม่มีโทษ บริหารตนให้บริสุทธ์ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอตตอธิปไตย..”^{๒๕} ในข้อต่อมาความว่า “สติที่เข้าไปตั้งมั่นแล้วจักไม่หลงลืม กายที่สงบระงับแล้วจักไม่ระส่ำระสาย จิตที่เป็นสมาธิแล้วจักมีอารมณ์แน่วแน่ ดังนี้เธอทำโลกให้เป็นใหญ่ แล้วละอกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษ เจริญกรรมที่ไม่มีโทษ บริหารตนให้บริสุทธ์ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าโลกาธิปไตย”^{๒๖} และในข้อสุดท้ายว่า “เธอข่มสำเนียงกว่า ก็ความเพียรที่เราปรารภแล้วจักไม่ย่อหย่อน สติที่เข้าไปตั้งมั่นแล้ว จักไม่หลงลืม กายที่สงบระงับ

^{๒๒} <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=๑๖๗๔๔๗>

^{๒๓} พุ. ปาฐ. อ. อิติ. สุนิบาต อ.(ไทย) ๔๓/ ๓๔๘

^{๒๔} สุต/๒๐ อัง. เอก. ทุก. ดิก.(ไทย)/๒๐ / ๑๓๕

^{๒๕} อ้างแล้ว

^{๒๖} อ้างแล้ว

แล้วจักไม่ระล่ำระสายจิตที่เป็นสมาธิแล้วจักมี อารมณ์แน่วแน่ ดังนี้ เธอทำกรรมนั้นแหละให้เป็นใหญ่แล้วละอกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษ เจริญกรรมที่ไม่มีโทษ บริหารตนให้บริสุทธิ์ ครอบงำทั้งหลาย นี้เรียกว่าธรรมาธิปไตย..”^{๒๗}

จริงอยู่เรื่องอธิปไตยในพระธรรมพระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่พระภิกษุผู้บวชเข้ามาใน พระพุทธศาสนาโดยให้กำหนดคอยู่เสมอ หมายถึงมีสติไม่หลงลืม จะได้ประสบผลลัพท์คือความพ้นทุกข์ ในทางการเมืองการปกครองก็น่าจะประยุกต์ใช้ได้คือทดลองปฏิบัติด้วยตัวเองก่อนเพื่อนำไปช่วยคนหมู่มากให้พ้นความยากลำบากอยู่สบายเพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้เป็นโอกาสได้ทำความดีหรือแก้ตัวในสิ่งที่ผ่านมา วิเคราะห์เรื่องนี้ ถิ่นน่าจะได้แก่ การปฏิบัติไปตามลำดับขั้น อธิปไตยอยู่ในระดับศีล โลกาธิปไตยอยู่ในระดับสมาธิ และธรรมาธิปไตย ระดับปัญญา ในฐานะที่เป็นเมืองพุทธการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้จะเหมาะกับคนไทยอย่างยิ่ง “พระพุทธศาสนากับประชาธิปไตย...”

ถ้าพูดถึงสาระของประชาธิปไตยที่จะทำให้คนมีคุณภาพพร้อมที่จะปกครองตนเองได้แล้ว เราก็พูดได้ว่าหลักธรรมทุกอย่างในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักประชาธิปไตย เพราะเป็นเรื่องของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและให้รู้จักปกครองตนเองได้ แต่จะต้องมองให้ถูกแง่และปฏิบัติให้ถูกตามหลักนั้น หลักธรรมนั้นมีไว้ให้ทุกคนปฏิบัติ คือต้องมองหลักธรรมจากความรับผิดชอบของตนเอง ไม่ใช่เรียกร้องจากผู้อื่น ถ้ามองในแง่นี้แล้ว หลักธรรมทุกอย่างเป็นเรื่องราวของการที่จะให้เกิดประชาธิปไตย เช่น การละ แผลว่า ความเคารพ หมายถึงการมองเห็นคุณค่า และความสำคัญของผู้อื่น ตลอดจนความคิดเห็นของเขา เป็นต้น มองจากแง่ความรับผิดชอบของเราทุกคน จะต้องปฏิบัติตนให้มีความเคารพในความคิดเห็นและคุณค่าของผู้อื่น นี่เป็นหลักการที่สนับสนุนประชาธิปไตย แต่ถ้าเรามองในแง่เรียกร้องจากผู้อื่นแล้ว ความเคารพก็กลายเป็นเครื่องส่งเสริมลัทธิการเมืองที่ตรงกันข้าม คือเป็นการเรียกร้องความเคารพจากผู้อื่น ซึ่งอันที่จริงก็คือการปฏิบัติผิดหลักพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น การที่จะนำหลักพุทธศาสนาเข้ามาใช้ในประชาธิปไตย เบื้องต้นต้องมองจากแง่ให้ถูกเสียก่อน คือว่าจะต้องนำธรรมะมาใช้ให้ถูกต้องตามหลักธรรมที่ใช้ถูกหลัก ก็คือ มองจากความรับผิดชอบของตนเอง ว่าเป็นหลักที่จะต้องปฏิบัติกันทุกคน ถึงแม้หลักธรรมอื่นก็เหมือนกัน เช่น ขันติ ความอดทนที่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โสวัจสสตา ความเป็นผู้ว่าง่าย พูดกันง่าย หมายความว่า ยอมรับฟังเหตุผลและความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น ถ้าเราทำได้แบบนี้ ก็คือแนวทางแห่งประชาธิปไตย แต่ถ้าเรียกร้องสิ่งเหล่านี้จากผู้อื่นก็เป็นลัทธิการปกครองที่ตรงกันข้าม... (พระเทพเวที ประยูร ปยุตโต พุทธศาสนากับสังคมไทย ๒๕๒๖ หน้า ๑๐-๑๑)^{๒๘}

^{๒๗} อ่างแล้ว

^{๒๘} <http://www.tourthai.com/picture/general/pico๖๔๓๑.shtml>

๑.๔.๔ รัฐสภา รัฐสภาไทย ในประเทศไทย รัฐสภา เป็นสถาบันที่พระมหากษัตริย์ พระราชทานอำนาจให้เป็นผู้ออกกฎหมาย สำหรับการปกครองและการบริหารประเทศ ซึ่งเรียกว่า อำนาจนิติบัญญัติ รัฐสภาจะประกอบด้วยสภาเดียวหรือสองสภา ย่อมแล้วแต่บทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะประชุมร่วมกันหรือแยกกันตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานรัฐสภา และประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภาโดยตำแหน่ง^{๒๕}

๑.๔.๕ รัฐสภา เป็นคำสมาส รัฐ+สภา

๑.๔.๖ รฎฐ(ป) รัฐ แคว้น ประเทศ ดินแดน มีรูปวิเคราะห์คือ รฐนฺติ เหตุถาติ นาคธาท โยติ รฎฐฺ ดินแดนเป็นที่ไปแห่งชาวเมืองเป็นต้น (รฐ ธาตุในความหมายว่า ไป,ถึง, เป็นไป ต ปัจจัย,แปลง จต เป็น ฎฐ)^{๒๖}

๑.๔.๗ สภา(ป) สภา, ที่ประชุม, ชมรม, สมาคม (สภาย) มีรูปวิเคราะห์ สนฺเตหิ ภาคิ ทิปฺตีติ สภา ที่อันรุ่งเรืองด้วยคนดี (สนฺต บทหน้า ภา ธาตุ ในความหมายว่ารุ่งเรือง กฺวิ ปัจจัย, แปลง สนฺต เป็น ต เป็น ส ลบ กฺวิ) และ สงฺคมฺม ภาสนฺติ เหตุถาติ สภา ที่เป็นี่ประชุมพุดกัน (สฺ บทหน้า ภาส ธาตุ ในความหมายว่าพุด, กฺวิ ปัจจัย, ลบนิคฺคหิต ส ที่สุดธาตุ และ กฺวิ ปัจจัย)และ สห ภฺนฺติ อสฺสนฺติ สภา ที่เป็นี่พุดร่วมกัน (สห บทหน้า ภา ธาตุในความหมายว่า กล่าว,พุด กฺวิ ปัจจัย, ลบ ห และ กฺวิ)^{๒๗}

สภาในพระพุทธศาสนา

พระพุทธองค์ตรัส สารันททสูตร ความว่า “สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ สารัน ททเจดีย์ ใกล้พระนครเวสาลี ครั้งนั้นแล **เจ้าลิจฉวี**หลายพระองค์ด้วยกัน พวกเข้เข้าไปเฝ้าพระผู้มี พระภาคถึงที่ประทับ ทรงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้น แล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะ**เจ้าลิจฉวี**เหล่านั้นว่าดูกรลิจฉวีทั้งหลาย เราจักแสดงอปริหานิยธรรม ๗ ประการแก่ท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว **เจ้าลิจฉวี**เหล่านั้นทูลรับ พระผู้มีพระภาคแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรลิจฉวีทั้งหลาย อปริหานิยธรรม ๗ ประการเป็น ไฉน คือ ชาววัชชีจักหมั่นประชุมกันเนื่องนิศย์ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึง หวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีเมื่อประชุมก็จักพร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็ พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมและจักพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่ควรทำ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวัง ความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมของชาววัชชีครั้งโบราณ ตามที่ท่าน

^{๒๕} <http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php>

^{๒๖} พระธรรมกถึกวงศ์/๕๕๑

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน อ่างแล้ว

บัญญัติไว้ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านวัชชีผู้ใหญ่ทั้งหลายและจักสำคัญถ้อยคำของท่านเหล่านั้น ว่าเป็นถ้อยคำอันตนพึงเชื่อฟัง เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักไม่ข่มขืนบังคับปกครองหญิงในสกุล เพียงใดชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้นชาววัชชียังคงสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์สถานของชาววัชชี ทั้งภายในและภายนอกและไม่ลบล้างพิธีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้ เคยทำแก่เจดีย์สถานเหล่านั้น เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ชาววัชชีจักถวายความอารักขา ความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า

โณพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มาพึงมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้ว พึงอยู่เป็นสุขเพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ดูกรลิจฉวีทั้งหลาย อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ จักตั้งอยู่ในชาววัชชี และชาววัชชียังปรากฏอยู่ใน อปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ เพียงใด ชาววัชชีพึงหวังความเจริญได้แน่นอนไม่พึงหวังความเสื่อมเลย เพียงนั้น ฯ^๒

หลักอปริหานิยธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของชาววัชชี เจ้าลิจฉวีทรงใช้ปกครองจนมีความรุ่งเรืองเพราะความสามัคคียกที่ศัตรูจะเอาชนะได้ ภายหลังต่อมาถูกทำลายจนย่อยยับเพราะมีใ้ศึกภายนอกเข้าตีสนิทหวังทำลายความสามัคคี ขาดอปริหานิยธรรมมีระแวงซึ่งกันและกันเวลาถึงถึงกาลอวสาน

รัฐสภาแบบพระพุทธศาสนา

สังฆกรรมหมายถึงกรรมที่ พระภิกษุตั้งสี่รูปขึ้นไปร่วมกันทำจึงจะสำเร็จได้ ยกตัวอย่างเรื่อง กฐินกรรม ต้องพระที่จำพรรษาในวัดนั้นอย่างน้อย ๕ รูปขึ้นไป ทำการกรานกฐินก็ตาม การอุปสมบทก็ตาม ก็คล้ายกับรัฐสภาปัจจุบันเพราะต้องมีการลงคะแนน ขอความเห็นชอบจาก สงฆ์ หรือสภาก่อนดังข้อความ “เมื่อกำหนดการทำกฐินบังคับว่า "จุลกฐิน ต้องให้เสร็จภายใน ๑ วัน" เช่นนี้ ก็มีปัญหาคือด้วยการทำผ้า เพราะผ้าผืนใหญ่ขนาดนั้น ถ้าใช้กำลังคน ๆ เดียวก็ไม่เสร็จ สองคนก็ไม่ทัน สามคนก็ยังลำบาก เพราะนอกจากวิธีการทำผ้าแล้ว เรื่องอาหารบิณฑบาตก็สำคัญ เดียวก็จะอดฉันทันทั้งวัด จึงทรงบัญญัติให้ต้องมีพระภิกษุ ๕ รูปขึ้นไป นับเป็นองค์สงฆ์สามารถทำผ้ากฐินได้ นี่คือสาเหตุว่าทำไมต้องมีพระครบองค์สงฆ์จึงจะสามารถทำกฐิน (ไม่ใช่รับกฐิน) และที่บังคับให้ทำเพียงแค่ผืนเดียวก็เพราะต้องการให้เสร็จเร็ว ๆ ภายในหนึ่งวัน ขึ้นทำกันคนละผืน ๆ ก็ไม่มีทางเสร็จ เมื่อเสร็จแล้วก็ห้ามโมเมอามาเป็นของตนโดยอกิสิทธิ แต่ต้องมอบให้เป็นของสงฆ์

^๒ สุ/๒๓ อัง. สัตตก. อัญญก. นวก. (ไทย)/๒๓ /๑๗

และให้พระสงฆ์ประชุมกันลงคะแนนว่าจะมอบให้แก่ผู้ใดที่ไม่มีจีวรใช้ หรือมีแต่เก่ากว่าเพื่อน
สาระสำคัญก็แค่นี้”^{๓๓}

สรุปว่า รัฐสภา นั้นมีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล เพียงแต่ชาวพุทธไม่คิดนำมาประยุกต์ใช้ คณะ
สงฆ์ก็คิดในรูปแบบเดิม เพราะเป็นพระวินัย ประชาชนก็กลัวบาป ดังนั้นฝ่ายตะวันตกจึงลองผิด
ลองถูกมาหลายชั่วอายุคนจึงได้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้ง ๆ ที่พวกเจ้าลัทธิ ใช้
ระบอบนี้ปกครองมาแล้ว ตามหลักธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสเรื่อง อปริหานิยธรรม ๗ ประการ
ดังกล่าวมา

๗.๕ หมวดสาธารณสุข

๗.๕.๑ เกสัชช ยา เกสัช โอสถ (เภสัช อคท โอสถ) มีรูปวิเคราะห์คือ ภิสขานํ อิหํ
เภสชชฺ สิ่งหรือยาป้องกันโรคของหมอ(ภิสช+ณฺย, พฤทธิ อี เป็น เอ)^{๓๔}

๗.๕.๒ ออกเสียง เกสัด (ป. เกสชช; ส. ไภษชช)^{๓๕}

๗.๕.๓ พระไตรปิฎกมีดังนี้ “พระพุทธาณุญาตเกสัช ๕ ในกาล

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคประทับในที่สังคตทรงหลีกเร้นอยู่ ได้มีพระปริวิตกแห่งพระทัย
เกิดขึ้นอย่างนี้ว่า เดียวนี้ภิกษุทั้งหลายอันอาพาธซึ่งเกิดชุมในฤดูสารท ถูกต้องแล้ว ยาที่ดื่มเข้าไป
ก็พุ่งออก แม้ข้าวส่วยที่ฉันแล้วก็พุ่งออก เพราะอาพาธนั้น พวกเธอจึงซุบผอม เศร้าหมองมีผิวพรรณ
ไม่ดี มีผิวพรรณเหลืองขึ้นๆ มีเนื้อตัวสะพรังด้วยเอ็น เราจะพึงอนุญาตอะไรหนอเป็นเกสัชแก่ภิกษุ
ทั้งหลาย ซึ่งเป็นเกสัชอยู่ในตัว และเขาสมมติว่าเป็นเกสัช ทั้งจะพึงสำเร็จประโยชน์ในอาหารกิจแก่
สัตว์โลก และจะไม่พึงปรากฏเป็นอาหารหยาบ ที่นั่นพระองค์ได้มีพระปริวิตกสืบต่อไปว่า เกสัช ๕
นี้แล คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เป็นเกสัชอยู่ในตัว และเขาสมมติว่าเป็นเกสัช ทั้งสำเร็จ
ประโยชน์ในอาหารกิจแก่สัตว์โลก และไม่ปรากฏเป็นอาหารหยาบ ฉะนั้น เราพึงอนุญาตเกสัช ๕
นี้แก่ภิกษุทั้งหลาย ให้รับประเคนในกาลแล้วบริโภคในกาล ครั้นเวลาสายัณห์พระองค์เสด็จออกจาก
ที่หลีกเร้น ทรงทำกรรมิกถาในเพราะเหตุเป็นค้ำมุลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น..”^{๓๖}

นายแพทย์ในพระพุทธศาสนา

หมอชีวก มประวัติความเป็นมามีดังนี้ “ก็โดยสมัยนั้นแล นายแพทย์ทิศาปาโมกข์ตั้งสำนัก
อยู่ ณ เมืองตักกสิลาจึงชีวกโกมารภัจจ์ ไม่ทูลลาเจ้าชายอภัย ลอบเดินทางไปเมืองตักกสิลา เดินรอน
แรมไปโดยลำดับถึงเมืองตักกสิลา แล้วเข้าไปหานายแพทย์ผู้นั้น ครั้นแล้วได้กราบเรียนคำนี้แก่
นายแพทย์ว่าท่านอาจารย์ กระผมประสงค์จะศึกษาศิลปะ

^{๓๓}<http://www.alittlebuddha.com/html/The%20Vision%20of%20>

P.M.Narin/The%20Vision%20of%20Phramaha%20Narin%20๐๕.html

^{๓๔} พระธรรมกิตติวงศ์/๔๕๔ อ่างแล้ว

^{๓๕} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต

^{๓๖} มหา. ภาค ๒ (ไทย)/๕/ ๓๐

นายแพทย์สั่งว่า พ่อชิวก ถ้าเช่นนั้น จึงศึกษาเถิด.

ครั้งนั้นชิวกโกมารภัจจ์ เรียนวิชาได้มาก เรียนได้เร็ว เข้าใจดีด้วย และวิชาที่เรียนได้แล้วก็ไม่ลืม ครั้นล่วงมาได้ ๗ ปี ชิวกโกมารภัจจ์คิดว่า ตัวเราเรียนวิชาได้มาก เรียนได้เร็วเข้าใจดีด้วย ทั้งวิชาที่เรียนได้ก็ไม่ลืม และเราเรียนมาได้ ๗ ปีแล้วยังไม่สำเร็จศิลปะนี้ เมื่อไรจักสำเร็จสักที จึงเข้าไปหานายแพทย์ผู้นั้นแล้วได้เรียนถามว่า ท่านอาจารย์ กระผมเรียนวิชาได้มากเรียนได้เร็ว เข้าใจดีด้วย ทั้งวิชาที่เรียนได้แล้วก็ไม่ลืม และกระผมได้เรียนมาเป็นเวลา ๗ ปีก็ยังไม่สำเร็จ เมื่อไรจักสำเร็จสักทีเล่า ขอรับ.^{๓๖}

หมอชิวก จบการแพทย์ โดยการที่อาจารย์ให้ถือเสียมเล่มหนึ่งแล้วให้เที่ยวไปรอบเมืองตักศิลาราว ๑ โยชน์ขุด และตรวจดูว่า มีต้นไม้ชนิดใดบ้างที่ไม่ใช่ยา เมื่อเสร็จแล้วกลับมาบอกอาจารย์ว่า ไม่มีต้นไม้ชนิดใดที่ไม่เป็นยา ดังนั้นอาจารย์ก็รับรองว่า เธอเรียนจบวิชาแพทย์แล้ว

นี่คือปริญาในครั้งพุทธกาลที่ปรากฏ ในประเทศไทยรู้จักหมอชิวกโกมารภัจจ์ ในฐานะแพทย์ประจำองค์พระพุทธเจ้า และพระราชแห่งนครรัฐ

โรงเรียนแพทย์แผนไทยชิวกโกมารภัจจ์

ปัจจุบันมีคนเห็นความสำคัญในการเชิดชูนาม บิดาแห่งแพทย์ประจำพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ จึงได้ตั้งเป็นโรงเรียนแพทย์แผนไทยขึ้นเช่น

“โรงเรียนแพทย์แผนไทยชิวกโกมารภัจจ์ ได้จดทะเบียนจัดตั้งตามระเบียบ ของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๓ (ค.ศ.๒๐๐๐) มีนายวสันต์ ไชยฉกรรจ์ เป็นผู้รับใบอนุญาต/ผู้จัดการ นายสินทร ไชยฉกรรจ์ เป็นครูใหญ่ (เปลี่ยนครูใหญ่เป็นนายชัยยง ธรรมรัตน์ เมื่อ ปี พศ. ๒๕๔๘) โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่ออนุรักษ์นวดแผนไทยอันเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน
๒. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชานวดแผนไทย
๓. เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ความชำนาญทางนวดแผนไทย ไปพัฒนาการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวและนำไปประกอบอาชีพได้
๔. เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพนวดแผนไทย^{๓๗}

ดังนั้นคำว่า เกสัช ถือว่ามีอิทธิพลต่อภาษาไทยมาก คนทั่วไปรู้จักคำนี้โดยไม่ต้องแปล เช่น องค์การเภสัชกรรม บริษัทยาต่าง ๆ เช่น สุพรรณเภสัช วังน้อยเภสัช เป็นต้น

๗.๖ หมวดวิชาการชั้นสูง

๗.๖.๑ ยนต์ เช่นรถยนต์ เรือยนต์ เครื่องยนต์ เป็นต้น

^{๓๖} ว/๕ อ่างแล้ว หน้า ๑๓๖ ข้อ ๑๒๕

^{๓๗} http://www.thaimassageschool.ac.th/about_th.html

๑.๖.๒ **ยนต์(ป)** หุ่นยนต์ เครื่องกล มีรูปวิเคราะห์ คือ ต่ ต่ กิริย ยาดิ ปาปณาตติติ ยนต์ สิ่งที่ตั้งกิริยานั้น คือแสดงกิริยานั้น ๆ ได้ (ยา ธาตุในความหมายว่าถึง อนุต ปัจจัย,ลบ สระหน้า) และ หตุตปาทาทีหิ ต่ ต่ อากาโร กรูมานิ ยาดิ คจจตติติ ยนต์ สิ่งที่ทำอาการนั้น ๆ ด้วยมือและเท้า เป็นต้นไป (เหมือน วิ ตัน) และ ยตติ อุกฆาณนิกฆาณนาทีสุ วายมตี เอเตนาคี ยนต์ สิ่งเป็นเครื่องพยายามยกขึ้นยกลง เป็นต้น หมายถึงหุ่นยนต์ (ยต ธาตุในความหมายว่า พยายาม อ ปัจจัย, ซ้อย น)^{๓๕}

๑.๖.๓ **ในพระไตรปิฎก** พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตเรื่องประตฺวิหารเช่น “สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่สามารถปิดบานประตูได้ จึงกราบทูล เรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคฯ ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตช่องลูกดาล ลูกดาลมี ๓ ชนิด คือ ลูกดาลโลหะ ๑ ลูกดาลไม้ ๑ ลูกดาลเขา ๑ ภิกษุทั้งหลายไปลูกดาลเข้าไป วิหารยังคู้มไม่ได้ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคฯ ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตลิ้ม**ยนต์**”^{๓๖}

“ช่างรถหมุนจักรคือ**ไม้ยนต์** ที่ทำ๖ เดือนเสร็จ”^{๓๗} เครื่องยนต์ในครั้งพุทธกาลทำด้วยไม้ เรียกว่า จักร แต่ใช้เทียมด้วยม้า โค เป็นต้น ส่วนร่างกายพระพุทธองค์ก็ทรงเปรียบเทียบเหมือนยนต์อย่างหนึ่งเช่น “ดูก่อนภิกษุ **ยนต์**คือสรีระ มีจักร ๔ มีทวาร ๕ อันเชพอทนได้ พอให้เป็นไปได้หรือ ดังนี้..”^{๓๘} และตีความเปรียบเทียบว่า “บทว่า ตปฺปนิยคตาว ฐิติกา ความว่า แม่นางเที่ยวไปประคองตุ๊กตา ที่ช่างตกแต่งด้วยทองสีแดง คือประคองรูปปฏิมาทอง ที่นายช่าง**ยนต์**ผู้ฉลาดตกแต่งโดยการประกอบ**ยนต์**..”^{๓๙}และ การเปรียบเทียบเรื่องแผ่นดินไหวด้วยอานาภาพแห่งธรรม เช่น “แผ่นดินหมื่นโลกธาตุก็หวั่นไหวแผ่นดินหวั่นไหวอยู่ สงเสียดังเหมือนเครื่องยนต์ที่บอ้อยที่เขาบีบแล้ว แผ่นดินย่อมสั่นสะเทือนเหมือนจักร**ยนต์**น้ำมันนั้น..”^{๔๐}

คำว่า ยนต์ ยังมีอีกมากที่ปรากฏในพระไตรปิฎกโดยเฉพาะ อรรถกถา จึงได้นำมาประสมกับภาษาไทยใช้พูดติดปาก

ปัจจุบันบริษัทที่ธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องยนต์ มี คำว่า ยนต์ต่อท้าย เช่น ยานยนต์ เทพยนต์ บริษัท นิตยสารยานยนต์ เป็นต้น

^{๓๕} พระธรรมกิตติวงศ์๔/๕๔๒ อ่างแล้ว

^{๓๖} จุล. ภาค๒ (ไทย)/๗/๒๐๔/๕๖

^{๓๗} อัง. เอก. ทูก. ตอก.อ(ไทย)/๓๒/๒๒๐

^{๓๘} พุ. วิ. เปต. เถร.เถรี. อ.(ไทย)๕๐/๕๔๐

^{๓๙} พุ.วิ. เปตง เถร.เถรี. อ.(ไทย)/๕๕/ ๔๔๘

^{๔๐} ธรรมสังคณีปกรณ์,อ.(ไทย)/๗๕/ ๑๐๓

๑.๖.๔ รถ รถ รถมอเตอร์ (สนุท) มีรูปวิเคราะห์คือ รถมอเตอร์ กิฟิต อเนนาคี รโถ ยานเป็น เครื่องเล่น (รุม ชาติในความหมายว่า เล่น ถ ปัจจัย, ลบ ห ที่สุดชาติ) และ รหิยติ อุปาทิยติ รโถ ยานอันเขยียดเป็นเจ้าของ (รหุ ชาติในความหมายว่า ยืด ถือ ถ ปัจจัย ลบ ห ที่สุดชาติ)^{๔๔}

๑.๖.๕ รถมอเตอร์ในพระไตรปิฎก ดังข้อความ “ก็สมัยนั้น บุตรชายช่างทำรถชื่อสมิติ ถาก กงรถอยู่. อาชีวกชื่อปัทมบุตร เป็นบุตรช่างทำรถเก่าเข้าไปยืนอยู่ใกล้ชายสมิตินั้น. ครั้งนั้น อาชีวก ปัทมบุตร บุตรช่างทำรถเก่า เกิดความรำคาญใจอย่างนี้ว่า โอหนอ บุตรช่างทำรถชื่อสมิตินี้ ฟังถาก ส่วนโค้ง ส่วนคด กะพี้ และปมตรงนี้แห่งกงนี้ออกเสีย เมื่อเป็นเช่นนี้ กงนี้ก็เส้นโค้ง เส้นคด เส้น กระพี้และปม ฟังเหลือแต่แก่นล้วนๆ.”^{๔๕} แม้แต่ในพระอภิธรรมเรื่อง บัญญัติ ๖ ได้เปรียบเทียบ รูปธรรมทั้งหลายที่เกิดล้วนสมมติเรียกกันเช่น “สมมติกันว่าเป็นสัตว์ เพราะเข้าไปอาศัย คืออาศัย ขันธ์ทั้งหลายอันต่างด้วยรูปและเวทนาเป็นต้นกระทำให้เป็นเหตุ ชื่อว่า **รถ** บ้าน กำมือเตาไฟ เพราะอาศัยส่วนทั้งหลายเหล่านั้น ๆ ดังนี้”^{๔๕}

อย่างไรก็ตามในการวิจัยมุ่งเน้นภาษาบาลีและสันสกฤตที่ใช้อยู่ในภาษาไทย คำว่ารถ ใน พระไตรปิฎกมีมากแทบทุกเล่ม แต่เป็นรถที่ไม่เกิดจากเทคโนโลยีขั้นสูงอย่างสมัยใหม่ อันที่จริงคำว่าเทคโนโลยี ในครั้งโบราณ อย่างเช่น เกรียน ไถ การท่อน้ำเข้านา เหล่านี้ล้วนเป็นเทคโนโลยี ทั้งสิ้น แต่เป็นขั้นพื้นฐาน ซึ่งคนยุคใหม่นำมาต่อยอดเรียกว่า High technology วิชาการขั้นสูง

๑.๖.๖ รถ ที่ใช้กันประจำวัน

รถยนต์คันแรกของโลกยุคใหม่

“ในปี ๑๘๘๖ คาร์ล เบนซ์ ได้พัฒนาเครื่องยนต์กรรมคันแรกของโลกที่ผลิตภายใต้แนวคิดแบบ องค์กรวม โดยมีการนำตัวยานพาหนะ และเครื่องยนต์มาผสมผสานเข้าไว้ด้วยกันเพื่อสร้างระบบ เครื่องจักรกลอันมีประสิทธิภาพที่น่าทึ่งขึ้นเป็นครั้งแรก หมายเลขสิทธิบัตรของเครื่องยนต์กรรมคันนี้ คือ DRP no. ๓๗๔๓๕ ที่ออกให้โดยสำนักงาน Imperial Patent Office เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ปี ๑๘๘๖ น้ำหนักโดยรวมของรถอยู่ที่ต่ำกว่า ๓๐๐ กิโลกรัม เฉพาะเครื่องยนต์อย่างเดียวก็หนักเกินกว่า ๑๐๐ กิโลกรัม จึงทำให้เครื่องยนต์กรรมจากเบนซ์คันนี้มีน้ำหนักเบาเป็นอย่างมาก ระบบขับเคลื่อนก็ มีความทันสมัยอย่างยิ่งในขณะนั้น ด้วยห้องเผาไหม้เชื้อเพลิงภายในของเครื่องยนต์เป็นแบบสูบ เดียว ๔ จังหวะที่ติดตั้งในแนวนอนช่วยสร้างศักยภาพในการระบายความร้อนตามแบบ Thermosyphon และระบบการหล่อลื่นแบบ drip lubrication..”^{๔๖}

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน/อ้าง/๓๕/๕๕๓

^{๔๕} มัช. มุล. (ไทย)/๑๒/ ๔๑/๑๒

^{๔๕} ชาติ-บุคคล. อ.(ไทย)/๓๕/ ๑๘๔

^{๔๖} <http://www.thaibuycar.com/content/preview.php?conid=๑๕๘>

สรุปว่า ตัวอย่าง ที่ยกมาแสดงถึงภาษาต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยซึ่งบางคำของภาษาเช่น บาลีสันสกฤตสามารถทับศัพท์ได้เลยไม่ต้องตีความหรือแปลให้ยุ่งยาก และทำให้เกิดมีพัฒนาการภาษาโดยไม่หยุดยั้ง ต่อไปภายหน้าอาจมีอีกหลายภาษาที่จะเข้ามาแทนเช่น อังกฤษ จีน เป็นต้นเป็นการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรม

๗.๗ หมวดบันเทิง

๗.๗.๑ ภาพยนตร์ เป็นคำสมาส ภาพ+ยนตร์ เป็นคำบาลีสันสกฤต จากรูปวิเคราะห์ดังนี้

๗.๗.๒ ภาพ(ป) ออกเสียง พา-วะ ภาพ(ส) ออกเสียง พาบ รูปวิเคราะห์ที่ ๑ คือ ภาวน์ ภาโว ความมี (ภู ธาตุในความหมายว่ามี,เป็น ณ ปัจจัย, พฤทธิ อุ เป็น โอ) รูปวิเคราะห์ที่ ๒ คือ ตเถว ภาสติ ภาโว สิ่งที่เป็นอย่างนั้นเอง(เหมือน วิ ต้น) รูปวิเคราะห์ที่ ๓ คือ ภาวติ จิตเตติ ภาโว สิ่งที่มีอยู่ในจิต(ภู ธาตุ ในความหมายว่ามี,เป็น, ยู ปัจจัย, พฤทธิ อุ เป็น โอ,แปลง โอ เป็น อาว)^{๔๗} (สำหรับ ยนต์ได้ วิเคราะห์แล้วใน ๖.๑)

ความหมายของ ภาพยนตร์คือ สื่อ ภาพอย่างหนึ่งที่ทำให้ความบันเทิงเป็น นวัตกรรมสมัยใหม่ที่พัฒนามาโดยมนุษย์เอง

๗.๗.๓ กำเนิดภาพยนตร์

ปลายทศวรรษที่ ๑๘๘๐ Thomas Alva Edison (๑๘๔๗-๑๙๓๑) (และเหล่าผู้ช่วยชาวอังกฤษของเขา William Kennedy Laurie Dickson) ได้ทำการทดลอง ณ ห้องแล็บของเอ็ดิสันที่ นิว เจอร์ซี โดยทำการศึกษาต่อออกจากงานของ Muybridge, Marey, and Eastman โดยมีจุดประสงค์ในการสร้างอุปกรณ์สำหรับบันทึกภาพเคลื่อนไหวลงบนฟิล์ม และอุปกรณ์ในการฉายภาพเคลื่อนไหวจากฟิล์ม ซึ่งในงานนี้นั้นผู้ที่สมควรได้เครดิตที่สุดก็คือ Dickson (๑๘๖๐-๑๙๓๕) ส่วนเอ็ดิสันนั้นเพียงแต่ช่วยสนับสนุนในด้านโปรแกรมการวิจัยและห้องแล็บในการทำงานเท่านั้น

ผลิตผลแรกที่ได้จากการวิจัยก็คือ Kinetophonograph (หรือ Kinetophone) ซึ่งเป็นเครื่องที่ใช้ฉายภาพยนตร์แบบมีเสียง (ซึ่งออกมาจากหีบเสียง) ได้ โดยเครื่องฉายนั้นจะถูกเชื่อมอยู่กับหีบเสียงโดยใช้สายพาน แต่ผลที่ได้ก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนักในด้านความแม่นยำถูกต้องของเสียงและภาพ และถึงแม้ว่าผู้ที่ได้เครดิตว่าเป็นผู้พัฒนากล้อง และเครื่องฉายภาพยนตร์ยุคแรก แต่ผู้ที่สร้างเครื่องถ่ายภาพยนตร์ที่มีชื่อว่า Kinetograph ซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์ขึ้นสำคัญต่อวงการภาพยนตร์ในทศวรรษที่ ๑๘๙๐ ก็คือ Dickson นั่นเอง^{๔๘}

^{๔๗} พระธรรมกิตติวงศ์/๔๘๗ อ้างแล้ว

^{๔๘} <http://www.geocities.com/norrachat/abriefhistoryoffilm/abriefhistoryoffilm.html>

๑.๑.๔ ภาพยนตร์ต่อยอดจากภาพนิ่ง ของเล่นที่ต้องใช้ตาส่องดูภาพภายใน (Optical toys), การเล่นเงา รวมถึง magic lanterns นั้นมีมานานเป็นพันปีแล้ว และเหล่านักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายก็ได้พยายามศึกษาถึงการนำภาพนิ่งต่อเนื่องหลายๆภาพมาเปลี่ยนให้เป็นภาพเคลื่อนไหวโดยใช้หลักการของ “ภาพติดตา” (Persistence of vision) ซึ่งบรรดาสังประดิษฐ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับภาพเคลื่อนไหวนั้นถูกพัฒนาขึ้นในราวต้นศตวรรษที่๑๙ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของอุตสาหกรรมภาพยนตร์นั่นเอง

๑.๑.๕ กำเนิดหนังตะลุงของไทย วัฒนธรรมการเล่นหนังหรือละครเงา (Shadow Plays) ปรากฏในแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลกมาแต่โบราณ เช่น อียิปต์ จีน อินเดีย และเกือบทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รูปหนังที่ใช้เล่นมี ๒ แบบ คือ ชนิดที่ส่วนแขนติดกับลำตัว มีขนาดใหญ่ เช่น หนังใหญ่ของไทย และหนังสเบก (Nang Sbek) ของเขมร และชนิดที่ส่วนแขนหลุดแยกจากส่วนลำตัวแต่ร้อยหมุดให้ติดกัน เคลื่อนไหวได้ เช่น หนังยอยง (Nang Ayong Jawa) ของชวา และหนังตะลุงของไทย หนังตะลุงเป็นการเล่นที่มีมาแต่โบราณ จึงไม่ทราบประวัติความเป็นมาที่แน่ชัด และมีข้อสันนิษฐานต่างกันหลายกระแส เช่น

เสริมวิทย์ เรณูมาศ เห็นว่าเราได้รับวิธีการแสดงหนังตะลุงมาจากชวา (ปัจจุบันอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย) โดยชวารับมาจากอินเดียอีกทอดหนึ่ง หนังชวาผ่านมาทางมลายูและมาเริ่มขึ้นในภาคใต้ที่บ้านควนพร้าว จังหวัดพัทลุง อนึ่ง เหตุที่ได้ชื่อว่าหนังตะลุงน่าจะสันนิษฐานได้ ๓ ทาง คือ

๑.๑.๕.๑ มาจาก หนังไทลุง (ไทลุง คือ ไทยที่อพยพมาอยู่ทางภาคใต้)

๑.๑.๕.๒ มาจาก หนังละลุง ละลุง หมายถึง เสาคูกข้าง ครั้งแรกที่หนังแขกเข้ามาแสดงได้ จึง จอกับเสาคูกข้าง ต่อมาเพี้ยนเสียง ละลุง เป็นตะลุง

๑.๑.๕.๓ มาจาก หนังพัทลุง คือ เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๕ พระยาสุรวงศ์วัยวัฒน์ (วร บุนนาค) นำหนังจากพัทลุงไปแสดงถวายทอดพระเนตรที่บางปะอิน ชาวภาคกลางทราบว่างั้นไปจากพัทลุงจึงเรียกว่า หนังตะลุง จาก บทกาศครุหนังตะลุง หลายสำนวนกล่าวถึงความเป็นมาของหนังตะลุงไว้ทำนองเดียวกันว่า ตาหนักทอง (บางสำนวนว่า ตาพิททอง) ตาก้อนทอง (บางสำนวนว่า ตาหน้อย) ทหารประจำกองข้างเมืองนครศรีธรรมราชได้เห็นหนังแขกที่เมืองยะโฮร์ (ปัจจุบันอยู่ในประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย) เกิดชอบใจจึงนำมาเล่นในกองข้าง ซึ่งเรียกกันในสมัยนั้นว่า ตะลุง หรือ หลุง^{๔๕}

๑.๑.๕.๔หนังในพระไตรปิฎก

^{๔๕} <http://www๒.srp.ac.th/~kareem/History.html>

คงไม่มีภาพยนตร์ในพระไตรปิฎกเพราะเป็นเรื่องที่ต้องใช้ไฟฟ้า แต่มีคำว่า ช่างหนัง ดังข้อความ “ที่ชื่อว่า วิชากรช่างทรม ได้แก่ วิชากรช่างจักสาน, วิชากรช่างหม้อ วิชากรช่างหูก วิชากรช่างหนัง วิชากรช่างกลบ, ก็หรือวิชากรช่างที่เขาเหยยหั้น เหยียดหาม เกลียดชัง คูหมื่น ไม่นับถือกันในชนบทนั้นๆ นี้ชื่อว่าวิชากรช่างทรม.

ที่ชื่อว่า วิชากรช่างอุกฤษฏ์ ได้แก่วิชากรช่างนับ วิชากรช่างคำนวณ วิชากรช่างเขียน, ก็หรือวิชากรช่างที่เขาไม่เหยยหั้น ไม่เหยียดหาม ไม่เกลียดชัง ไม่คูหมื่น นับถือกันในชนบทนั้นๆ นี้ชื่อว่าวิชากรช่างอุกฤษฏ์.^{๕๐}

ข้อสังเกตคือวิชากรชั้นสูงในสังคมอินเดียขณะนั้นคือ ช่างนับ วิชากรช่างคำนวณ เป็นต้น ถือว่าได้รับการยกย่องจากคนทั่วไป ส่วนคำว่า “ช่างหนัง” ในอรรถกถาแก้วว่า ช่างรถ ในที่นี้หมายถึง เกราะ หนัง น่าจะได้แก่ รถชนิดหนึ่งที่หุ้มด้วยหนังใช้ในการรบ ไม่ใช่หนังตลุง อย่งไรก็ตาม การบันเทียง่อมมีทุกยุคทุกสมัย

ในพระพุทธศาสนาถือว่า เรื่องความบันเทียงได้แบบอย่างมาจาก สวรรค์ การเล่าเรื่องในสวรรค์ของพวกพราหมณ์ ฤาษี ชีไพรต่าง ๆ ที่มีลัทธิเกี่ยวกับเทพเจ้า แต่ในพระไตรปิฎก ได้กล่าวถึงเรื่อง พิณสามสาย จากพระอินทร์ ตอนที่พระองค์ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ทำให้ตัดสินพระทัยเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติมาเป็นทางสายกลางดังเสียงพิณ และยังมีราชาแห่งเสียงเพลงอีกเรื่องที่มีความสำคัญคือเรื่อง “ปัญจลหิตะเทพบุตรมีว่า “ถ้าดับนั้น ท้าวสักกะจอมเทพ ได้ตรัสเรียก**ปัญจลหิต** คันธรรพ บุตรมาแล้วตรัสว่า พ่อ**ปัญจลหิตะ** พ่อเป็นผู้มีอุปการะแก่เรามาก ด้วยเหตุที่พ่อ ให้พระผู้มีพระภาคทรงพอพระหฤทัยก่อน พ่อให้พระองค์ทรงพอพระหฤทัยก่อนแล้ว ภายหลังพวกเราจึงได้ไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น เราจักตั้งพ่อไว้ในตำแหน่งแทนบิดา พ่อจักเป็นราชาแห่งคนธรรพ์ และเราจะให้ นางภัททาสุริยวัจฉสาแก่พ่อ เพราะว่า นางนั้น พ่อปรารถนายิ่งนัก”^{๕๑}

วิเคราะห์ เรื่อง คนธรรพ์ กับ ท้าวสักกะ คล้ายกับ ลูกน้องทำให้เจ้านายพอใจ แล้วมอบตำแหน่งงานที่ดีให้ หรือเช่น พิธีกรงานสำคัญ แนะนำท่านผู้เป็นประธานในพิธีด้วยถ้อยคำสำนวนที่ไพเราะกินใจอย่างยิ่ง ทำให้เป็นที่รู้จักของสมาคมนั้น คนธรรพ์ ได้เข้าไปกราบทูลพระพุทธเจ้าว่า ขณะนี้จอมเทพมีพระประสงค์จะเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ แทนที่จะกราบทูลด้วยวาจาปรกติ แต่ ผูกเป็นคาถา เรียงร้อยอย่างไพเราะ บรรเลงผสมกับเสียงพิณ แนะนำก่อกำที่ท้าวสักกะจอมเทพจะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า

^{๕๐} มหา. ทุติย. (ไทย) /๑/ ๑๕๐/๒๐๗

^{๕๑} ที. มหา. (ไทย) /๑๐/ ๒๗๑/๒๑๕

๓.๓.๕.๕ ศาสตร์ ๑๘

ในศาสตร์ทั้ง ๑๘ นี้ เจ้าชายสิทธัตถะทรงศึกษารอบทุกศาสตร์ และชำนาญในศิลปวิทยาที่ครูอาจารย์ถ่ายทอดถวายขณะทรงเป็นราชกุมาร ดังนี้

๑) ไตรเพทศาสตร์	ฤคเวท ยชุรเวทสามเวท
๒) สรีรศาสตร์	พิจารณาร่างกาย
๓) สังขยาศาสตร์	คำนวณ
๔) สมာธิศาสตร์	จิตแน่วแน่
๕) นิติศาสตร์	กฎหมาย
๖) วิเสสิกศาสตร์	แยกประเภทสิ่งของ
๗) โชคดียศาสตร์	ทำนายเหตุการณ์ทั่วไป
๘) คัมภีร์พศาสตร์	พ็อนรำคนตรี
๙) ติกิจจศาสตร์	แพทย์
๑๐) ปุณศาสตร์	โบราณคดี
๑๑) ศาสนศาสตร์	ศาสนา
๑๒) โหราศาสตร์	การทำนาย
๑๓) มายาศาสตร์	กล
๑๔) เหตุศาสตร์	ค้นหาเหตุ
๑๕) วันตุศาสตร์	คิด
๑๖) ยุทธศาสตร์	การรบ
๑๗) ฉันทศาสตร์	แต่งโคลงฉันท์
๑๘) ลักษณะศาสตร์	ดูลักษณะคน ^{๕๒}

วิเคราะห์ดูในศาสตร์ ๆ ดังกล่าวมาไม่มีเรื่องเกี่ยวกับ หน้า หรือ ภาพยนตร์ ที่จะทำให้มีความบันเทิงได้ แต่น่าจะสังเคราะห์ลงใน ศาสตร์ที่ ๖, ๘, และ ๑๓ โดยเฉพาะมายาศาสตร์ ซึ่งในวงการภาพยนตร์เรียกกันว่าโลกมายา หมายถึงการแสดง การเสแสร้ง ทำให้เหมือนจริง แต่เป็นเรื่องที่มีความจริงน้อยมาก แต่ก็สามารถทำให้คนมาดูได้และใส่สีสันเรื่องอารมณ์ต่างๆ เข้าไปดูให้มีรสชาติ รัก โกรธ ดีใจเสียใจ ตลก ตื่นเต้น เร้าใจ เหล่านี้ล้วนมายา ในครั้งพุทธกาลแม้ไม่มีภาพยนตร์แต่ก็มีสิ่งเหล่านี้ครบทุกอย่าง

๓.๓.๕.๖ มายากลลงในพระไตรปิฎก

ยกตัวอย่างเช่น- บทว่า นิกคิ ได้แก่การล่อลวงด้วยของเทียมโดยทำของที่มีใช้ส่วงวล

^{๕๒} <http://www.tamdee.udomtam.com/bbs/viewthread.php?tid=๑๕๐>

ให้เห็นเป็นสังวาล ของที่มีใช้แก้วมณี ให้เห็นเป็นแก้วมณี ของที่มีใช้ทอง ให้เห็นเป็นทอง ด้วยอำนาจการประกอบขึ้น หรือด้วยอำนาจกลดลง^{๕๓} ในวงการทำหน้าที่นั้นมักนำเรื่องราวจากศาสนาเข้าไปทำและได้รับความสนใจเช่นอย่างเรื่อง เหาะเหิรเดินอากาศได้ มีฤทธิ์ อัจฉริยะ ปาฏิหาริย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีจริงในครั้งพุทธกาล ที่พระสาวกของพระพุทธเจ้าเช่นพระโมคคัลลานะ ที่เลิศทางมีฤทธิ์ ต่อมาพระพุทธองค์ทรงห้าม การแสดงฤทธิ์ มีเหตุผลในพระวินัยมากมายตามพุทธบัญญัติ แต่ภายนอกพระพุทธศาสนาก็มีการแสดง การเล่าขานให้ได้อรรถรส พระพุทธเจ้าตรัสว่า ฤทธิ์ต่างที่มีในใครก็ตามหากคิดอยู่ในนั้นไม่สามารถทำให้พ้นทุกข์ได้ อย่างไรก็ตามใน นิบาตชาดกต่าง ๆ มีเรื่อง ปาฏิหาริย์ มากมาย เช่นอย่าง ละครเรื่อง จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่ยังเป็นที่ยินยอมอยู่จนบัดนี้ก็เป็นเรื่องจากนิทานในศาสนาทั้งสิ้น แม้จะแต่งขึ้นภายหลังก็ยังอิงเรื่องทางศาสนาเสมอ

๓.๘ หมวดกีฬา

๓.๘.๑ กีฬา (ป)ออกเสียง กี-ลา กรีฑา(ส) ออกเสียง กรี-ทากิจกรรมหรือการเล่นเพื่อความสนุกเพลิดเพลินเพื่อความแข็งแรงของร่างกาย หรือเพื่อผ่อนคลายความเคร่งเครียดทางจิต^{๕๔}

๓.๘.๒ กีฬา การเล่น,กีฬา,ความสนุกสนาน (ปริหาส ทว จิตฺตฺวา กีฬิตฺ เกฬิ) มีรูปวิเคราะห์คือ กีฬน กีฬา การเล่นสนุก (กีฬ ธาตุในความหมายว่าเล่น,สนุกสนาน อ ปัจจัย อา อิตุ.)^{๕๕}

๓.๘.๓ กีฬา ในพระไตรปิฎก เช่น “กีฬาชื่อสาม โหวิก (ซกปาน)..”^{๕๖} หรือเรียกว่า กีฬาซกปาน ในวินัยยังกล่าวถึงการที่ภิกษุ ไปดูหรือไปในสถานที่เขากำลังเล่นกีฬาต้องอาบัติต่าง ๆ เช่น “ที่ชื่อว่า อุทยาน ได้แก่ อุทยานที่เขาจัดไว้เพื่อให้คนทั้งหลายเล่นกีฬา เพื่อพักผ่อน.ที่ชื่อว่า สระ โบกขรณี ได้แก่ ซลาสัยที่เขาขุดไว้เพื่อให้คนทั้งหลายเล่นกีฬา เพื่อรื่นเริง.ไปดู ต้องอาบัติทุกกฏ ยืนอยู่สถานที่ใดมองเห็น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ พ้นสายตาไปแล้วกลับมาดูอีก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ไปดูอย่างหนึ่งๆ ต้องอาบัติทุกกฏ ยืนอยู่ในสถานที่ใดมองเห็น พ้นสายตาไปแล้วกลับมาดูอีก ต้องอาบัติปาจิตตีย์.”^{๕๗} ในอรรถกถาก็มีแก้ไว้เช่นกีฬาการต่อสู้ ทั้งคนและ สัตว์เช่น “บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า มิเค เป็นคำกล่าวรวมถึงสัตว์ทั้งปวงอธิบายว่า เมื่อก่อนทรงให้ช้างชนกัน ทรงให้แพะชนกัน ทรงให้เหล่ามฤคต่อสู้กัน วันนี้ พระองค์ไม่ทอดพระเนตรสัตว์แม้เหล่านั้น. บทว่า อุทยานความว่า ไม่โปรดแม้กีฬาในพระราชอุทยาน.”^{๕๘} หรือกีฬาต่าง ๆ ในพระราชวังเช่น การยิงธนู “

^{๕๓} ที. สิล. อ.(ไทย)/๑๑ / ๒๐๔

^{๕๔} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

^{๕๕} พระธรรมกิตติวงศ์ฯ/๑๓๓ อ้างแล้ว

^{๕๖} มัช. มูล. (ไทย)/๑๒/ ๓๐๑

^{๕๗} วิ/๓ ภิกขุวิวัฏฏ์ หน้า ๑๘๐ ปฐม. ๒๕๖

^{๕๘} พุ. ชา. ภาค ๒ อ.(ไทย)๖๓/ พาหิร.

๑.๕ สรุปวิเคราะห์ท้ายบท

เรื่องราวของมนุษย์ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่คึกคักบรรพ์ ที่ถูกบันทึกไว้และจัดวางเป็นยุค ๆ เช่น ยุคก่อนประวัติศาสตร์ (pre-history) หมายถึงยุคที่มนุษย์เริ่มรู้จักสร้างวัฒนธรรมแบบง่าย ๆ หรือโดยทั่วไปหมายถึงช่วงเวลาที่ไม่มีการบันทึกเรื่องราวต่างๆ โดยมนุษย์ (ในบางครั้งหมายถึง ช่วงเวลาก่อนมีอารยธรรมมนุษย์)^{๕๕}

วัฒนธรรมของมนุษย์ได้วิวัฒนาการมาตามลำดับจนถึงยุคโบราณ(Ancient history)หมายถึง ยุคที่มีการบันทึกเรื่องราวไว้หรือเล่าสืบทอดกันมาบ้างหรือตามความหมายที่นักประวัติศาสตร์จัดไว้ คือสมัยโบราณ (Ancient Age) เริ่มตั้งแต่ ๔,๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ในสมัยนี้มนุษย์ได้ตั้งหลักแหล่ง เป็นแคว้นแคว้นหรือหรืออาณาจักรแล้ว มีตัวอักษรและอารยธรรมแบบคนเมือง ตั้งถิ่นฐานอยู่ตาม แหล่งอุดมสมบูรณ์ คือ ลุ่มแม่น้ำและชายฝั่งทะเล ได้แก่ เมโสโปเตเมีย (ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส มีอาณาจักรสำคัญ เช่น สุเมเรียน บาบิโลเนีย ฟินีเชีย อัสซีเรีย คาลเดีย เปอร์เซีย) อียิปต์ (ลุ่มแม่น้ำไนล์) อินเดีย (ลุ่มแม่น้ำสินธุ กงคา) จีน (ลุ่มแม่น้ำหวงเหอ ฉางเจียง) กรีก โรมัน (ริมทะเลเมดิเตอร์เรเนียน) ประวัติศาสตร์สมัยโบราณสิ้นสุดลง เมื่ออาณาจักรโรมันล่มสลาย จากการถูกอนารยชนเผ่าคิวโตนิครุกรานเมื่อ ค.ศ. ๔๗๖^{๖๐}

ขอรวบรวมสู่งานวิจัย ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย ในบทที่ ๑ นี้กล่าวถึง ศัพท์ที่ใช้พูดกันถึง วัฒนธรรม ของมนุษย์ที่มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จนมาถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยที่มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เช่นกัน ปัจจุบันเราจึงได้ใช้ศัพท์ทางวิชาการหลายสาขาวิชา เช่น คำว่า เกษตร เป็นคำแรกเพราะถือเป็นอาชีพหลักของไทย

๑.๕.๑ เกษตรในไทย

๑.๕.๑.๑ สมัยสุโขทัย

ถึงแม้ว่าอาณาจักรสุโขทัยจะมีการประกอบอาชีพหลายอย่างแต่สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคงทางเศรษฐกิจนั้นอยู่ที่การพัฒนาพื้นฐานของเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ การพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม เนื่องจากสังคมของอาณาจักรสุโขทัยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ บริเวณที่ตั้งของอาณาจักรสุโขทัยอันมีเมืองสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัย เมืองสองแคว เมืองนครชุม เมืองตาก เมืองเหล่านี้ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่ม แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน และแม่น้ำปิง ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มอันกว้างใหญ่ มีหนองบึงอันเป็นเพียงปัจจัยที่ทำให้ประชาชนพอกินเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่อันกว้างใหญ่นี้เมื่อถึงฤดู

^{๕๕} <http://th.wikipedia.org/wiki>

^{๖๐} http://tick-skywalker.blogspot.com/๒๐๐๖/๐๘/blog-post_๐๘.html

น้ำจะท่วมเป็นบริเวณกว้าง และน้ำจากหุบเขาไหลลงมาแรงทำให้พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกจริง ๆ มีอยู่จำกัด ทำให้ผู้ปกครองอาณาจักรต้องดำเนินนโยบายสนับสนุนการเกษตรด้วยวิธีต่าง ๆ ^{๖๐}

๓.๕.๑.๒ สมัยอยุธยา

เกษตรกรรมในสมัยอยุธยาช่วงที่สองยังคงดำเนินไปดังเช่นในสมัยอยุธยาช่วงแรก เนื่องจากกรุงศรีอยุธยาและหัวเมืองต่างๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงโดยรอบตั้งอยู่บนแม่น้ำสำคัญหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกง ทำให้เขตราชธานีและอาณาบริเวณโดยรอบมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา การปลูกพืชพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น การปกครองหัวเมืองต่างๆ โดยใช้ระบบจตุสดมภ์ ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (อู่ทอง) จึงเหมาะสม เพราะเสนาบดีกรมนา (เกษตรราชการ) มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการทำนาและการเพาะปลูกต่างๆ รวมทั้งการออกโฉนดที่ดินให้กับประชาชนทั่วไปให้กว้างขวางบริเวณที่ดินที่ตนต้องการ โดยเสนาบดีจะดูแลการจัดเก็บภาษีทางข้าวจากประชาชนที่ทำนา เพื่อสะสมรวบรวมไว้เป็นเสบียงหลวงสำหรับใช้ในราชการแผ่นดินต่อไป ^{๖๑}

๓.๕.๑.๓ สมัยรัตนโกสินทร์

แม้ในกรุงรัตนโกสินทร์ก็สืบทอดอาชีพ เกษตรกรรมมาตลอดจนปัจจุบัน แต่ในสมัยโบราณมักใช้คำมูลหรือคำดั้งเดิมยังไม่ได้ใช้คำว่า “เกษตร” สืบเกิดได้จากกฎหมายตราสามดวงสมัยอยุธยาว่า “เวียง วัง คลัง นา” ที่ปรากฏใน “**รัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ** ซึ่งได้ทรงปรับปรุงรูปแบบการปกครองขึ้นใหม่ โดยแยกการบริหารราชการออกเป็นฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร สำหรับฝ่ายพลเรือนรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทางด้านเวียง วัง คลัง นา มีสมุหนายกเป็นผู้รับผิดชอบ..” ^{๖๒}

ดังนั้นคำศัพท์ที่เป็นภาษาต่างประเทศรวมทั้งภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จึงเริ่มมาบัญญัติใช้กันเมื่อมีราชบัณฑิตยสถานเกิดขึ้นสมัย ปลายรัชกาลที่ ๕ เนื่องจากมีภาษาอังกฤษเข้ามาผสมมากขึ้น คนไทยไม่มีคำแปลจึงต้องพูดทับศัพท์ จำต้องบัญญัติศัพท์ขึ้นเช่น

“ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยทำให้เกิดศัพท์บัญญัติ คำทับศัพท์ คำเฉพาะกลุ่ม และคำในวงการต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนจะได้ศึกษาในบทนี้ สาเหตุที่ทำให้เกิดศัพท์บัญญัติ คำทับศัพท์ คำเฉพาะกลุ่ม และคำเฉพาะวงการ

^{๖๐} http://ednet.kku.ac.th/~sumcha/๒๐๕๒๔๒/main_html/library/Sukhothai/

EcoSukho/SukhoEco๒.htm

^{๖๑} <http://www๔.msu.ac.th/satit/studentProj/๒๕๔๗/pj๑๐๓-๒-๒๕๔๗/g๑๗-ThailandHistory/>

๒๕.htm

๑) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยจากภายนอก เป็นผลมาจากอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ ในอดีตเรายืมคำจากภาษาบาลี สันสกฤต เขมร มาใช้เป็นจำนวนมาก เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปวิทยาการของโลกตะวันตกเจริญขึ้น และเรารับวิทยาการเหล่านั้นเข้ามา จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องรับภาษาของชาติเหล่านั้นเข้ามาด้วย เห็นได้จากการทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

๒) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยภายใน เป็นผลมาจากความแตกต่างกันของผู้ใช้ภาษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดภาษาเฉพาะกลุ่มและคำที่ใช้ในวงการต่าง ๆ การใช้ศัพท์บัญญัติ และคำทับศัพท์ เมื่อเรารับวิทยาการสมัยใหม่เข้ามา ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องรับภาษาต่างประเทศเข้ามาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ ซึ่งมีการขยายวงศัพท์อย่างกว้างขวางมากขึ้น ราชบัณฑิตยสถานจึงบัญญัติศัพท์ โดยใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

๑) หากคำไทยที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกันมากที่สุด มาใช้แทนคำศัพท์ที่ยืมมา เช่น Pattern กระสวน standpoint จุดยืน Electric ไฟฟ้า red cross กาชาด

๒) ในกรณีที่หากคำไทยมาใช้แทนคำยืมภาษาต่างประเทศไม่ได้ จะใช้คำบาลี สันสกฤต เขมร มาสร้างเป็นศัพท์ใหม่ โดยอาจจะประสมคำไทย หรืออาจจะใช้คำบาลี สันสกฤต ล้วน ๆ ก็ได้ เช่น Television โทรทัศน์ (tele = โทร แปลว่า ไกล, vision = ทัศน์ แปลว่า เห็น) Microscope จุลทรรศน์ (micro = จุล แปลว่า เล็ก น้อย, scope = ทรรศน์ แปลว่า มองเห็น)

๓) ในกรณีที่หากคำบาลี สันสกฤต เขมร มาบัญญัติศัพท์ใหม่ไม่ได้ จะใช้การทับศัพท์ เช่น Cross-stitch ครอสสติช Night club ไนท์คลับ Swrater สเวตเตอร์ หลักเกณฑ์การทับศัพท์ ราชบัณฑิตยสถานได้จัดทำหนังสือ “หลักเกณฑ์การทับศัพท์” ขึ้น โดยอธิบายหลักการทับศัพท์ภาษาต่างได้แก่ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สเปน รัสเซีย ญี่ปุ่น อาหรับ และมลายู ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง ในปัจจุบันมีการนำคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษมาใช้เป็นจำนวนมาก ^{๖๓}

ดังนั้นในสมัยกรุงรัตนสินทร์ เป็นสมัยที่มีภาษาต่าง ๆ เข้ามาประสมหลายภาษาจึงต้องเรียนรู้และสังเกตเพิ่มมากขึ้นอย่างตัวอย่างที่เขียนเป็นกลอนโดย พระยาศรีสุนทรโวหาร(น้อย อาจารยางค์กูร)ดังนี้

๑) หนึ่งผู้เพียรเรียนรู้จรรอบคอบ	เชิงประกอบกรกวินนั้นมีหลาย
จงสนใจเรียนแบบและแบบคาย	อย่ามั่งง่ายจำทรงให้คงทน
หนังสือไทยที่ท่านใช้นั้นมีมาก	คำหลากหลากเลาเลศล้วนเหตุผล

^{๖๓} <http://gotoknow.org/blog/saisin๑/๓๕๒๔๐>

แม่น ไม่ได้ศึกษาก็ทำงาน	อุตส่าห์ขวนขวายรู้เช่นภูรี
กระบวนหนึ่งตัวเขียนไม่เปลี่ยนแปลง	แต่อ่านแยกสองความตามวิถี
วัด <u>เขมา</u> โศ <u>ก</u> <u>เขมา</u> <u>เพล</u> ก็มี	แต่ที่นี้ไปถึง <u>ป่าเพล</u> <u>เขิน</u>
ที่ริม <u>เชิงเสลา</u> <u>ภู</u> <u>พาใหญ่</u>	ล้วน <u>กอไผ่</u> <u>ลำ</u> <u>ลำ</u> <u>ลำ</u> <u>เสลา</u> <u>เห็น</u>
หัด <u>บว</u> <u>ก</u> <u>บ</u> <u>น</u> <u>ไ</u> <u>บ</u> <u>เสมา</u> <u>กว่า</u> <u>จะ</u> <u>เป็น</u>	<u>หน้า</u> <u>โฮ</u> <u>เตี</u> <u>ล</u> <u>ปล</u> <u>ก</u> <u>เสมา</u> <u>ดู</u> <u>เพรา</u> <u>ดา</u>
<u>ใคร</u> <u>ไป</u> <u>ตัด</u> <u>ต้น</u> <u>โสน</u> <u>ที่</u> <u>คลอง</u> <u>โสน</u>	<u>ตัด</u> <u>จน</u> <u>โกร</u> <u>น</u> <u>เหิน</u> <u>หัก</u> <u>เอา</u> <u>หนัก</u> <u>หนา</u>
<u>ปู</u> <u>แสม</u> <u>แล</u> <u>เข</u> <u>ดา</u> <u>เข</u> <u>ด</u> <u>ระ</u> <u>ง</u> <u>า</u>	<u>เป็น</u> <u>วา</u> <u>จา</u> <u>ส</u> <u>อง</u> <u>เง</u> <u>ื่อ</u> <u>น</u> <u>อย่า</u> <u>เพ</u> <u>ือ</u> <u>น</u> <u>ท</u> <u>าง</u>
<u>จีน</u> <u>ยิ</u> <u>โ</u> <u>ห</u> <u>ง</u> <u>โ</u> <u>ผล</u> <u>่</u> <u>เล่น</u> <u>กระ</u> <u>เด็น</u> <u>โ</u> <u>ห</u> <u>ง</u>	<u>เสียง</u> <u>ด</u> <u>ัง</u> <u>โ</u> <u>ผ</u> <u>ง</u> <u>ฟ</u> <u>าด</u> <u>บ</u> <u>ึง</u> <u>ด</u> <u>ัง</u> <u>ผ</u> <u>ิง</u> <u>ผ</u> <u>าง</u>
<u>ที่</u> <u>ด</u> <u>ัง</u> <u>แ</u> <u>ม</u> <u>เม</u> <u>ือ</u> <u>น</u> <u>แ</u> <u>ม</u> <u>แล</u> <u>ดู</u> <u>บ</u> <u>าง</u>	<u>ท</u> <u>้อง</u> <u>ด</u> <u>ร</u> <u>า</u> <u>ว</u> <u>าง</u> <u>เม</u> <u>ือ</u> <u>น</u> <u>แ</u> <u>ม</u> <u>แ</u> <u>ปล</u> <u>ำ</u> <u>เนา</u>
<u>เขา</u> <u>ค</u> <u>ุม</u> <u>ห</u> <u>ง</u> <u>จ</u> <u>ิน</u> <u>ห</u> <u>ง</u> <u>ค</u> <u>ู</u> <u>เซ</u> <u>ช</u> <u>ว</u> <u>ด</u>	<u>ไ</u> <u>้อ</u> <u>จ</u> <u>ิน</u> <u>ส</u> <u>ว</u> <u>ด</u> <u>นี้</u> <u>มัน</u> <u>แ</u> <u>ก</u> <u>ัง</u> <u>ค</u> <u>ุม</u> <u>ห</u> <u>ง</u> <u>เขา</u>
<u>อย่า</u> <u>ห</u> <u>วง</u> <u>แ</u> <u>หน</u> <u>จ</u> <u>อก</u> <u>แ</u> <u>หน</u> <u>ให้</u> <u>แ</u> <u>ก</u> <u>เ</u> <u>เรา</u>	<u>พ</u> <u>อ</u> <u>ล</u> <u>ม</u> <u>เพล</u> <u>ก</u> <u>ี่</u> <u>เว</u> <u>ล</u> <u>า</u> <u>ลง</u> <u>ส</u> <u>าย</u> <u>ฉ</u> <u>น</u> <u>ห</u> <u>้</u> <u>๖๔</u>

ที่ยกกลอนมาอ้างเป็นเครื่องยืนยันว่า ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีคำภาษาต่างประเทศเข้ามา มีบทบาทดังที่อ้างอิงแล้ว พระยาศรีสุนทรโวหาร ต้องการให้เห็นคำพ้องรูปและเสียงในภาษาไทย ที่อาจใช้สับสนอย่างคำว่า “เขมา โศก เขมา เพล” ข้อ นี้ มี ทั้ง ภ า ษ า บ า ล ี และ เข ม ร เข มา (ป) อ่านว่า เข-มา ส่วน เขมาเพล (ข) อ่านว่า ขะ-เหมา (คำ) พ-เลา (เมา) และ เปลา (ป) อ้าย เพ-ลา (คราว) ในบรรทัดที่ ๗ คำว่า “เสลา” วรรคหน้าเสลา (ป) อ่าน เส-ลา วรรคหลัง เสลา (ข) อ่าน สะ-เหลา (งาม) และบรรทัดที่ ๘ คำว่า “เสมา” วรรคแรก เสมา (ป) อ่าน เส-มา เขตแดน วรรคหลัง เสมา (ข) อ่าน สะ-เหมา (หญ้า) นั่นคือความหลากหลายของภาษาไทย ที่ได้วิวัฒนาการมาจนปัจจุบัน

๗.๑๐ คำบาลีและสันสกฤต เขมร ในเพลง

ข้อสังเกตว่าคำใดอ่านอย่างไรในคำกลอน ให้ดูคำสัมผัสใน คือคำที่ถัดมาอย่างเช่นในวรรคนี้ “ที่ ด ัง แ ม เม ือ น แ ม แล ดู บ าง ท ้อง ด ร า ว าง เม ือ น แ ม แ ปล ำ เนา” อย่าง ดงแหม แหม คือต้นไม้ชนิดหนึ่ง ส่วน แหม คำหลัง อ่าน ขะ-แม สังกะสีสัมผัสใน แล หรือเมือง จะให้ความหมายว่า เมือง เขมร

ดังนั้นการอ่านวรรณคดี ที่เป็นบทร้อยกรอง ต้องเชี่ยวชาญ เรื่องคำศัพท์ที่มาจากภาษาต่าง ๆ โดยเฉพาะ ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต และเขมร รวมทั้งภาษาโบราณ หรือคำมูล ที่นิยมใช้กันในสมัยนั้น ๆ ที่นิยมแต่คำประพันธ์ เป็นการประกวดประชันกันอย่างเช่นมีเพลงหนึ่งที่มีภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตประสมมากเช่น “พรานกับพระ” เนื้อเพลงดังนี้

พรานกับพระ^{๖๕}

จะสาธ ก ย ก นิ ท าน ให้ ทุ ก ท่าน คล าย อ ุ ท ี่ ว ่า คร ั ้ง หน ึ ง ก ล าง พ น ส์ มี ท าง ล ัด ช าย พ นา

^{๖๔} กรมวิชาการ, หนังสืออ้างอิงวิชาภาษาไทย, หลักภาษาไทย หน้า ๖๕

^{๖๕} พร ภิรมย์, พระกับพราน (เพลง),

ฝูงสัตว์ลัดเดินผ่าน หลบบ่วงพรานกลางเชิงผา วันหนึ่งกระต่ายป่า กรรมชกพาติดบ่วงพราน พระธุดงค์* เดินเดี่ยวโดด พอเลี้ยวโขดลัดทางผ่าน เห็นกระต่ายไพรในบ่วงพราน พระสงสาร กระต่ายไพร แก่บ่วงพลันให้มันหนี ช่วยชีวิตกระต่ายไว้ สร้างความเดือดदानให้พรานไพร คุณ คุณ ทำได้ หนอพระธุดงค์ ขับหมาให้ไล่กัดพระ ด้วยหมายจะปลดชีพลงสงสารพระธุดงค์ วิ่งหนตรงขึ้น โคนไทร พรานชั่วเจ้าตัวโมดด้วยความโกรธขับหมาไล่ ร้องตระโกนอยู่โคนไทรวางหน้าไม้จะเงื้องัง สงสารพระ ปีนปลั่งพลาด จิ๋วขาด จนรุ่งรุ่งพรานกักขะ*ก็จะยิง หมาที่วิ่งล้อมโคนไทร จิ๋วพระหลุดละสังขาร*ลงมากลุมร่างพรานที่ถือหน้าไม้ ฝูงหมาจាំไม่ได้รุมกัดกันใหญ่ไม่รู้ว่พราน บาบเจตนาจะฆ่าพระ เลยถึงวาร ตน อวสาน ตายพระหมาด้วย สามานย์ ของจนนิทาน พรานกับพระเอย

๗.๑๑ บทสวดที่มีอิทธิพลต่อคนไทย

มีบทสวดสรภัญญะที่มีภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตแทรกอยู่แทบทุกตอนแต่มีความไพเราะกินใจ น่า สรัทธา เลื่อมใส โดยเฉพาะที่เป็นนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลมาจนถึงอุดมศึกษานั้นคือบทประพันธ์ที่ชื่อว่า “คำนมัสการคุณานุคุณ” โดยมีทั้งหมด ๕ ตอน คือ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ มาตาศิษย์คุณ อาจารย์คุณ แต่ที่พวกเรานำมาใช้สวดมนต์กันนี้ ได้ตัดเอาตอน มาตาศิษย์คุณ และ อาจารย์คุณ ออกไปคงเหลือไว้แต่เพียง พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ เท่านั้น ประพันธ์โดย พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางค์กูร) ดังตัวอย่างดังนี้

๗.๑๑.๑ พระพุทธคุณ

องค์ใด พระสัมพุทธ	สูวิสุท ฐ สันดาน
ตัดมูล กิลสมาร	บ มิหม่น มิหมองมัว
หนึ่งใน พระทัยท่าน	ก็เบิกบาน คือ ดอกบัว
ราศี บ พันพัว	สุวคน ฐ กำจร
องค์ใด ประกอบด้วย	พระกรุณา ดังสาคร
โปรดหมู่ประชากร	มละ โอฆะกันดาร
ชี้ทางบรรเทาทุกข์	และชี้สุข เกษมसानต์
ชี้ทาง พระนฤพาน	อันพ้น โศก วิโยคภัย
พร้อมเบญจ พิธจัก	มุ จรัส วิมลใส

* อุทิศแปลว่า สงสัย

* พันธ์ แปลว่า ป่า และพนา ป่า

* ธุดงค์แปลว่า องค์ธรรมคือ ธุดงค์ มี ๑๑ ข้อ

* กักขะ แปลว่า หยาบคาย

* สังขารแปลว่า ร่างกาย สิ่งปรุงแต่ง

ด้วยเดชบุญข้าอภิวันท์	พระไตรรัตน์อัน
อุดมคิเรกนิรติศัย	จงช่วยขจัดโศภภัย
อันตรายใดใด	จงดับและกลับเสื่อมสูญ (กราบ) ^{๖๗}

ข้อสังเกต คำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ซึ่งมีมากกว่าคำภาษาไทย เป็นการนำเอา ภาษาต่างประเทศมาผสมกลมกลืนกับภาษาไทยได้อย่างไพเราะมาก ได้ชื่อว่าเป็น อมตะ คำประพันธ์ ที่คงอยู่คู่ไทยต่อไป

๗.๑๒ ข้อเสนอแนะ

ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ถือเป็นภาษาที่ค้ำบัทธิพลทางศาสนา โดยเฉพาะภาษาบาลี เป็นภาษาที่ ศักดิ์สิทธิ์ เป็นภาษาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแสดงพระสัทธรรมเผยแผ่ พระพุทธศาสนา จนกระทั่งประเทศไทยได้รับเอามาเป็นศาสนาที่คนนับถือและเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นปริกแผ่น มั่นคง และเป็นเอกราชมานานกว่า เจ็ดร้อยปี ประชาชนอยู่สุขสบายตามอัตภาพ มีนิสัยสงบเยือกเย็นมาตลอดด้วยอิทธิพลของ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แต่สิ่งใดก็ตามเมื่อ กาลเวลาผ่านไปนานย่อมมีการผุกร่อนเป็นธรรมดาเช่นขอนไม้และสรรพสิ่งที่เป็นอนิจจัง ภาษา บาลีและภาษาสันสกฤตที่เคยมีอิทธิพลต่อภาษาไทย เมื่อถูกภาษาอื่นที่ทันสมัยกว่า เข้ามาแทนที่ ย่อมจะลดคุณค่าลง ข้อเสนอแนะในที่นี้คือ

๗.๑๒.๑ เผยแพร่คุณสมบัติของภาษาบาลี ในระดับประชาชนทั่วไปได้รู้ ว่าเป็นภาษาทาง ศาสนา ศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระบาลี พระปริตร เป็นต้น

๗.๑๒.๒ รัฐควรรจัดให้มี หลักสูตร ภาษาบาลีอย่างง่ายหรือบาลีขั้นต้น ตั้งแต่ระดับ มัธยมศึกษาขึ้นไป โดยมีคะแนนเป็นเครื่องจูงใจให้เรียน เช่น เริ่มแรก ให้นักเรียน เรียนรู้แค่ พยัญชนะและสระในภาษาบาลี คำนามและการเขียนสะกดที่ถูกต้อง เป็นต้น

๗.๑๒.๓ ในระดับอุดมศึกษา ควรจัดให้มีหลักสูตรระดับกลาง เช่น ไวยากรณ์ แปล บาลีระดับต้น วัดควรรจัดให้มีนักศึกษา ร่วมสมทบในการสอบ สำหรับผู้ที่สมัครใจที่จะทดสอบ ความรู้ เพราะมีผู้ที่สนใจมาก สามารถเรียนได้เร็วเท่ากับพระสงฆ์ก็มี

สรุปว่า ภาษาบาลี ไม่ควรที่จะให้พระสงฆ์เท่านั้นเรียนรู้ ยิ่งทำให้เขาคุ่นเคยมากเท่าไร ก็ ยิ่งเป็นประโยชน์ต่อพระศาสนามากเท่านั้น อย่างเช่น ศาสนาอิสลาม เขาเต็มใจเรียนภาษาอาหรับ ไม่ว่า ศาสนาของเขาจะเข้าไปในประเทศใดก็ตาม ก็จะพูดภาษาอาหรับ ได้ สำหรับ พระพุทธศาสนาเถรวาท กับภาษาบาลี เป็นเรื่องที่ไม่ไปด้วยกันเพราะมีพระไตรปิฎกเป็นภาษาบาลี แต่ แปลมาเป็นภาษาไทย จึงง่ายต่อการศึกษา ถ้าให้เยาวชนเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่ต้น จำนวนคนที่รู้ภาษา ศาสนา คงไม่จำกัดอยู่เฉพาะพระ เณร เท่านั้น คงได้ผลงานจากนักศึกษาไม่น้อย และแปลกใหม่

^{๖๗} <http://www.๘๔๐๐๐.org/pray/sorrpanya.html>

มหาวิทยาลัยสงฆ์ก็ไม่ขาดคนที่สนใจเข้ามาศึกษากันมากขึ้น เหมือนกับ มหาวิทยาลัย นาลันทา
ปัจจุบัน มีนักศึกษาเข้ารับการศึกษามากกว่าพระสงฆ์สามเณร หลายเท่าในแต่ละปี